LASTENSUOJELUN KESKUSLIITTO

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Keskiviikko 11.11.2026 klo 9.30
HE 180/2026 vp / Asiantuntijapyyntö

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaalihuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä koskien sosiaalihuoltolain muuttamista.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lapsen oikeuksien ja edun toteutuminen uudistuksessa on hyvin epävarmaa

LSKL tarkastelee esitystä lapsen oikeuksien näkökulmasta.

LSKL pitää erittäin kannatettavana tavoitetta vahvistaa varhaisen ja ennaltaehkäisevän sosiaalihuollon asemaa ja ohjata sosiaalihuollon toimintaa nykyistä vahvemmin oikea-aikaiseen tuen tarpeiden tunnistamiseen ja niihin vastaamiseen. Tavoitteiden toteutuminen voisi merkitä sitä, että kalliimpien ja raskaampien palvelujen tarve saattaisi vähentyä.

LSKL kuitenkin katsoo, että sosiaalihuoltoon merkittävän uudistuksen kanssa samanaikaisesti kohdistuvien säästötavoitteitten takia on hyvin suuri riski sille, että uudistuksen tavoitteet jäävät toteutumatta. Epävarmuutta uudistuksen tavoitteiden toteutumiselle aiheuttaa myös hyvinvointialueiden kyvyt uudistuksen toimeenpanoon nopeassa aikataulussa tavoitellulla tavalla. Esitykseen sisältyy useita ehdotuksia, jotka edellyttävät hyvinvointialueilta vahvaa omavalvontaa ja johtamista.

Esityksen vaikutuksia on välttämätöntä tarkastella yhdessä uutta lastensuojelulakia koskevan hallituksen esityksen kanssa (HE 182/2026 vp), koska painopisteen siirto varhaiseen tukeen on ehdotettu toteutettavaksi siten, että jatkossa vapaaehtoisesta sosiaalihuollon tuesta ja palveluista säädettäisiin lähtökohtaisesti vain sosiaalihuoltolaissa ja lastensuojeluasiakkuuden kynnystä nostettaisiin.

LSKL esittää huolen siitä, johtaako uudistus siihen, että osa lapsista putoaa sosiaalihuollon palvelujärjestelmän ulkopuolelle eikä saa tarvitsemaansa tukea. Esityksen myötä kynnys lastensuojeluasiakkuudelle nousisi, mutta oikea-aikaisen ja riittävästi resursoidun sosiaalihuollon sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen saatavuus on epävarmaa ja riippuisi siitä, kykenevätkö

hyvinvointialueet säästöpaineesta ja kiireestä huolimatta toimeenpanemaan esitysten muutokset tavoitellulla tavalla. LSKL näkee todellisena riskinä tilanteet, joissa lapsi ei täytä lastensuojeluasiakkuuden kynnystä, mutta ei toisaalta myöskään saa riittävän intensiivistä ja pitkäkestoista tukea sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista. Riskinä tällöin on, että lapsen tarvitsema suojelu viivästyy. Toisaalta LSKL on myös huolestunut siitä, johtaako uudistus sosiaalihuoltolain mukaisen tuen ja palvelujen kynnyksen nousemiseen ja siten myös varhaisen tuen viivästymiseen.

LSKL pitää erittäin tärkeänä, että lainsäädännön muutosten vaikutuksia asiakkaan asemaan ja palvelujärjestelmän toimivuuteen seurataan kansallisesti ja tutkimuksellisesti heti lain voimaantulosta.

LSKL esittää lisäksi alla tarkemmat huomiot esityksestä koskien sosiaalihuollon asiakasprosessin selkiyttämistä, asiakasmitoitusta, lapsiperheiden tuki -palvelua sekä sosiaalipalvelujen järjestämisen kynnystä.

Asiakasprosessien selkiyttämisessä on taattava lasten ja perheiden oikeusturvan toteutuminen

Esityksen myötä neuvonnan ja ohjauksen rooli sosiaalihuollon toimintana vahvistuisi, mistä syystä neuvonnan ja ohjauksen tukena olisi oltava riittävästi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä. Keskusliiton näkemyksen mukaan säännös henkilön ja asiakkaan oikeudesta saada henkilökohtainen keskustelu tarkoituksenmukaisen ammattihenkilön kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sosiaalihuoltoasian vireilletulosta on kannatettava.

Esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa kuvataan (s. 267), että työntekijän tulisi asiakasta kuulemalla tunnistaa, mistä asiakkaan tilanteessa on kyse ja minkälaista tukea hän hakee ja tarvitsee. Asiakkaalle annettaisiin tietoa palveluista ja kerrottaisiin hänen oikeuksistaan. LSKL pitää hyvin tärkeänä tunnistaa jatkossa ohjauksen ja neuvonnan merkitys myös siltä kannalta, että asiakas saa tiedon oikeuksistaan.

Keskusliiton näkemyksen kansallinen ohjaus neuvonnan ja ohjauksen toteuttamiseksi asiakkaiden oikeusturvan takaavalla tavalla on tärkeää. Pidämme välttämättömänä, että uudistuksen myötä hyvinvointialueille on saatavilla riittävästi koulutusta ja kansallista ohjausta asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Jotta asiakkaan oikeusturva toteutuu, on hänen oltava tietoinen ja osattava halutessaan pyytää päätöstä sosiaaliohjauksesta tai sosiaalityöstä tai niiden järjestämättä jättämisestä. Kuten esityksessä todetaan (s. 172), jotta tuen porrasteisuus ja oikea-aikainen tuki toimisivat tavoitellulla tavalla, asiakkaan neuvontaan ja ohjaukseen tulee varata riittävästi resursseja sekä tarvittava ammatillinen osaaminen.

Ilmoitusvelvollisuuksien keskittäminen vain sosiaalihuoltolakiin voi esityksessä todetun mukaisesti ohjata oikea-aikaisempaan avun tarjoamiseen ja vähentää tarpeettomia siirtymiä (esim. s. 306). Tältäkin osin on kuitenkin tärkeää huolehtia tarvittaessa kansallisella ohjauksella siitä, että sosiaalihuoltolain mukaisten prosessien organisoinnissa on riittävä lastensuojelullinen osaaminen ilmoitusten käsittelyssä ja tuen tarpeen arvioinnissa.

LSKL pitää hyvänä ehdotetun sosiaalihuoltolain 5 a §:n tavoitetta (s. 261) korostaa velvollisuutta turvata erityisen haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden yhdenvertaista mahdollisuutta saada ja käyttää

sosiaalihuoltoa ja terveyspalveluja. Pidämme luonnosvaiheen esitykseen nähden parannuksina sitä, että erityistä tukea tarvitsevalle asiakkaalle tulisi aina laatia asiakassuunnitelma (39 §) ja nimetä omatyöntekijä (42 §).

LSKL kuitenkin huomauttaa, että esityksessä erityistä tukea tarvitsevan lapsen omatyöntekijänä ei jatkossa tarvitsisi olla sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukainen sosiaalityöntekijä, kuten tällä hetkellä. Mikäli omatyöntekijä ei olisi sosiaalityöntekijä, tulisi hänen kanssaan asiakastyötä tekevän työntekijän olla sosiaalityöntekijä (ehdotettu 42 § 3 mom.). LSKL ei kannata ehdotettua muutosta nykytilaan.

Huomioiden esitetty säännös sosiaalityöntekijän erityisistä tehtävistä (49 c §), LSKL näkee sääntelyn riskinä sen, että sosiaalityöntekijän työpanos kohdistettaisiin jatkossa lähtökohtaisesti vain työparityöskentelyyn ja kynnys nimetä erityistä tukea tarvitsevan lapsen omatyöntekijäksi sosiaalityöntekijä kasvaisi. Tällöin ennaltaehkäisevä lapsikohtainen työskentely sosiaalityöntekijän toimesta saattaisi jäädä ohueksi. Yhdessä lastensuojelulakia koskevan esityksen kanssa LSKL näkee riskinä sen, että lastensuojelullinen osaaminen varhaisen tuen palveluista vähenisi huomattavasti hyvinvointialueiden säästöpaineet huomioon ottaen.

Vastaavasti LSKL ei kannata ehdotettua muutosta joustavoittaa lapsen tuen tarpeen arvioinnista vastuussa olevan sosiaalihuollon ammattihenkilön pätevyyttä (ehdotettu 36 § 3 mom.). LSKL katsoo, että lapsen edun mukainen tuen ja suojelun tarpeen arviointi vaatii erityistä ammattitaitoa. Asiakasturvallisuus edellyttää, että lapsen tuen tarpeen arviointi toteutuu riittävän ammatillisen osaamisen perusteella.

LSKL toteaa, että uudistukseen liittyvien riskien vähentäminen ei voi jäädä pelkästään hyvinvointialueen työnjohdollisten velvoitteiden ja ammattihenkilöiden virkavastuun korostamisen varaan. Lainsäädännön, rahoituksen ja johtamisen on luotava puitteet sille, että työntekijät pystyvät tekemään lapsen edun mukaisia arviointeja ja päätöksiä. Keskusliiton lastensuojelun avohuoltoa koskevasta selvityksestä (2026) käy ilmi esimerkiksi työntekijöiden kokema arvoristiriita ja saadut ohjeistukset, joiden vuoksi lapsen tarpeisiin vastaavia palveluja ei vuoksi.[1]

Lainsäädännön on turvattava aika riittävälle lapsikohtaiselle työskentelylle

Esityksen myötä sosiaalityö ja sosiaaliohjaus olisivat sosiaalihuollon ydintoimintaa ja ensisijaisia suhteessa sosiaalipalveluihin. Lisäksi esityksessä arvioidaan, että erityisen tuen tarpeessa olevien lasten määrä todennäköisesti kasvaa tulevaisuudessa ja lasten tuen tarpeet olisivat jatkossa vaativampia (s. 193).

Edellä todettuun nähden LSKL pitää erittäin valitettavana, että esityksen luonnosvaiheesta poiketen sosiaalihuoltolaissa ei ehdoteta säädettävän lainkaan työntekijäkohtaisesta asiakkaiden enimmäismäärästä (47 erityistä tukea tarvitsevaa lasta/sosiaalityöntekijä). LSKL katsoo, että mikäli painopisteen siirto

[1] Lehto-Lundén T. & Nila L. (2026): Mitä kuuluu, lastensuojelun avohuolto? Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 1/2026.

varhaiseen tukeen toteutetaan ehdotetulla tavalla, sosiaalihuoltolaissa tulee säätää asiakasmitoituksesta, jonka tulisi olla alle luonnosvaiheessa ehdotettu 47 lasta/sosiaalityöntekijä.

LSKL katsoo, että lausuntopalautteessa ja esityksessä lapsen etua vaarantavina seikkoina tunnistetut jonotuskäytännöt ja tarvittavan tuen viivästyminen mitoituksesta johtuen ei olisi todennäköistä, jos hyvinvointialueella olisi asukkaisiin ja tarpeisiin nähden riittävä määrä sosiaalityöntekijöitä, jotka voisivat vastata erityistä tukea tarvitsevan lapsen tuen tarpeisiin.

LSKL toteaa, että työntekijäkohtaisella asiakasmäärällä on huomattava vaikutus sosiaalityön sisältöön ja laatuun.[2] Kuten käsittelyssä olevassa esityksessä uudeksi lastensuojelulaiksi todetaan (HE 182/2026 vp, s. 107), mikäli sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa ei ole riittävästi aikaa tai mahdollisuuksia selvittää lapsen tilannetta, tuen tarpeita ja lapsen näkemyksiä, voi riskinä olla, että lapsen etua ei tunnisteta, eikä huomioida riittävästi lasta koskevissa toimissa. Tällä voi olla kielteisiä vaikutuksia lapsen oikea-aikaisen tuen, riittävien sosiaalipalvelujen ja tarvittavan erityisen suojelun saamiseen.

Keskusliitto pitää riittävää ajankäyttöä edellytyksenä yksilökohtaisen tuen suunnitelmallisuudelle ja vaikuttavuudelle sekä lapsen osallistumisoikeuden toteutumiselle.

Kasvatus- ja perheneuvonnan lakkauttamista ei tule mahdollistaa

Ehdotuksen mukaan lastensuojelulain 36 §:n mukaisen tehostetun perhetyön palvelua ja perhekuntoutusta kotiin vietävänä tai ryhmämuotoisena palveluna, sosiaalihuoltolain 18 §:n mukaista perhetyötä ja 26 §:n mukaista kasvatus- ja perheneuvontaa koskeva sääntely kumottaisiin ja niiden tilalla säädettäisiin uudesta, lapsiperheiden tuki -nimisestä palvelusta. Kasvatus- ja perheneuvontaa koskevan sääntelyn kumoamisen myötä poistuisi vaade palvelun monialaisesta toteutuksesta sosiaalityön, psykologian ja lääketieteen kanssa.

Lapsiperheiden tuella tarkoitettaisiin lapselle ja hänen perheelleen tai lapsen hoidosta vastaavalle muulle henkilölle annettavaa palvelua, jonka tavoitteena on turvata lapsen hyvinvointi, tasapainoinen kehitys ja turvalliset kasvuolosuhteet. Palvelua olisi toteutettava sisällöltään, kestoltaan, määrältään ja toteuttamistavaltaan siten, että se vastaisi lapsen ja perheen yksilöllisiin tuen tarpeisiin. Erikseen säännöksessä todettaisiin, että tarvittaessa on edistettävä ja tehtävä monialaista yhteistyötä.

Esityksen mukaan (s. 175) lapsiperheiden palveluissa moniammatillisen osaamisen hyödyntäminen osana 18 §:n mukaista sosiaalipalvelua saattaa jatkossa vaihdella hyvinvointialueiden välillä nykyistä enemmän ja erityisesti taloudellisesti heikossa asemassa olevilla hyvinvointialueilla saatetaan hakea säästöjä sellaisista

[2] Esim. Aaltio, E. & Isokuortti, N. (2019). Systeemisen lastensuojelun toimintamallin pilotointi : Valtakunnallinen arviointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 3/2019. S. 141–142, Lehto-Lundén T. & Nila L. (2026): Mitä kuuluu, lastensuojelun avohuolto? Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 1/2026. S. 38–42 ja Yliruka, L., Ristolainen, T-P. & Weckroth, N. (2023). Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityön organisoiminen ja henkilöstömitoituksen toteutuminen: osa 2 : Hyvinvointialuekyselyjen tulokset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 37/2023. S. 28.

ammattihenkilöistä arvioitua enemmän, joiden palkkakustannukset ovat suurempia. LSKL näkee riskinä muun muassa psykologien työpanoksen vähentämisen hyvinvointialueilla.

LSKL pitää ehdotettua säännöstä lapsiperheiden tuesta riittämättömänä turvaamaan vaikuttavaksi osoittautuneen kasvatus- ja perheneuvonnan kaltaisen monialaisen sosiaalipalvelun toteutumisen jatkossa. Hyvinvointialueisiin kohdistuvien säästöpaineiden takia LSKL ei pidä riittävänä, että monialaisen palvelun järjestäminen jää mahdolliseksi hyvinvointialueille – sen tulee olla velvoittavaa. Joustava sääntely voi johtaa alueellisen eriarvoistumisen kasvamiseen.[3]

LSKL viittaa tältä osin myös eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuihin, joista käy ilmi pitkäaikaiset haasteet esimerkiksi lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian yhteistyössä (esim. EOAK/6893/2025, 17.6.2026). Ratkaisuissa on useaan kertaan katsottu, ”etteivät laissa olevat yleisluontoiset, moniammatillista työskentelyä koskevat säännökset juurikaan toimi tehokkaasti ja vaikuttavasti käytännössä ilman, että sääntelyn toimeenpanoon panostetaan esimerkiksi riittävän koulutuksen ja valmiiksi luotavien toimintamallien avulla. Aivan erityisesti tämä koskee hallinonalarajat ylittävää työskentelyä.”

LSKL kiinnittää huomiota siihen, että vaikka asiakkaan olisi jatkossakin mahdollista hakea mitä tahansa tiettyä sosiaalipalvelua ja saada kyseisestä palvelusta valituskelpoinen hallintopäätös, voi tämä oikeussuojakeino tosiasiassa jäädä merkityksettömäksi, mikäli palveluja koskeva sääntely on hyvin väljää. Esityksessäkin todetaan (s. 175), että aiempaa joustavammat palveluita koskevat säännökset saattavat vaikeuttaa sen ymmärtämistä, mihin asiakkaat ovat lainsäädännön perusteella oikeutettuja.

Mikäli sosiaalipalveluista säädettäisiin jatkossa ehdotetulla tavalla, LSKL pitää erittäin tärkeänä, että palvelujen sisältöä ja järjestämistä koskevia käytäntöjä seurataan ja niistä annetaan kansallista ohjausta.

Kynnys palvelujen saamiselle ei saa nousta yksinomaan taloudellisten syiden vuoksi

Kuten edellä on todettu, sosiaalihuoltolain 11 §:n mukaisiin tuen tarpeisiin (uutena lapsen suojelu) vastattaisiin esityksen myötä ensisijaisesti sosiaalityöllä ja sosiaaliohjauksella. Sosiaalipalveluja järjestettäisiin, jos sosiaalityönä tai sosiaaliohjauksena annettava tuki ei yksinään ole asiakkaan tuen tarpeisiin vastaamiseksi sopivaa tai riittävää. Lisäksi sosiaalipalveluiden tarvetta arvioitaessa otettaisiin huomioon mahdollisuus vastata asiakkaan tuen tarpeisiin muulla tavoin (ehdotettu 14 a § 2 mom.).

Ehdotetun sosiaalihuoltolain 15 §:n mukaan sosiaalityö ja sosiaaliohjaus ovat suunnitelmallista, muutosta tai toimintakyvyn ylläpitoa tavoittelevaa yksilö- ja perhekohtaista asiakastyötä, johon sisältyy asiakkaan tuen tarpeiden ja tilanteen edellyttämällä tavalla mm. asiakkaan ohjaaminen, neuvonta ja psykososiaalinen tuki sekä monialainen yhteistyö. Erikseen säädettäisiin myös sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa painottuvista tekijöistä (2 ja 3 mom.). LSKL toistaa jälleen, että uudistuksella tavoiteltu asiakaslähtöisyys ja

[3] Tuoreen asiantuntija-arvion mukaan alueet eriytyvät jo entistä vahvemmin ja taloudellisten toimintaedellytysten eriytyminen vaarantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta. Ks. Knape, N. ym. (2026) Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Suomessa : Valtakunnallinen asiantuntija-arvio, syksy 2026. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Päätösten tueksi 33/2026.

välitön tuen tarpeisiin vastaaminen edellyttää, että työntekijällä on riittävästi aikaa asiakkaan kohtaamiseen ja esimerkiksi vaadittavaan muutostyöhön.

Esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan (s. 275), että sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta ei voitaisi pitää lapsen ja perheen tuen tarpeisiin vastaamiseen sopivina esimerkiksi tilanteissa, joissa perhe tarvitsee lapsiperheen kotipalveluna annettavaa konkreettista arjen tukea tai jos perhe tarvitsee esimerkiksi sellaista asiantuntemusta, työtapoja tai menetelmiä, jotka hyvinvointialue järjestää uuden 18 §:n mukaisena lapsiperheiden tukena. LSKL pitää tärkeänä tunnistaa, että konkreettisten ja erityistä asiantuntemusta sisältävien palvelujen tarve ei tule uudistuksen myötä poistumaan.

LSKL toteaa, että säästötavoitteet eivät yksinomaan saa muodostua merkittäväksi osaksi palvelujen myöntämistä koskevaa harkintaa. Näemme uudistuksen riskinä sen, että sosiaaliohjauksella ja sosiaalityöllä pyrittäisiin jatkossa vastaamaan lapsen tai perheen tuen tarpeisiin myös silloin, kun lapsi tai perhe tosiasiassa tarvitsisi sosiaalipalvelua.

Sosiaalihuoltolain mukaisilla asiakasperheillä voi esitysten myötä olla aiempaa haastavampia muutostyöskentelyä vaativia tilanteita, joihin sosiaalihuoltolain mukaisen tuen ja kehitettyjen palvelujen tulee pystyä vastaamaan.